

Seminaro tema

SUTARTINĖS CIVILINĖS ATSAKOMYBĖS
TAIKYMO YPATUMAI

Seminaro klausimai

- Objektyvaus sutarties pažeidimo institutas ir nuostolių numatymo doktrina
- Pažeidėjo gautos naudos pripažinimo nuostoliais institutas
- Kompensacinės palūkanos
- Santykis tarp sutartinės civilinės atsakomybės ir kitų civilinių teisių gynimo būdų

Objektyvus sutarties pažeidimas ir nuostolių numatymo taisyklė

- Sutarties sąlygos, aktualios tam, bus taikomos objektyvaus sutarties pažeidimo ir nuostolių numatymo taisyklės ar ne
  - “Bet kurios sutartinės prievolės pažeidimo atveju šalis, atsakinga už pažeidimą, atlygins kitai šaliai dėl sutartinės prievolės neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo atsiradusius nuostolius”
  - “Bet kurios sutartinės prievolės pažeidimo atveju šaliai, atsakingai už pažeidimą, pareiga atlyginti kitai šaliai dėl to atsiradusius nuostolius atsiras, jeigu bus nustatytos visos civilinės atsakomybės sąlygos, įskaitant kaltę”

Objektyvus sutarties pažeidimas (1)

- Kai sutartinės prievolės neįvykdo ar netinkamai ją įvykdo įmonė (verslininkas), tai ji atsako visais atvejais, jei neįrodo, kad prievolės neįvykdė ar netinkamai ją įvykdė dėl nenugalimos jėgos, jeigu įstatymai ar sutartis nenumato ko kita
(CK 6.256 str. 4 d.)

Objektyvus sutarties pažeidimas (2)

- Taikymo specifiniai bruožai
  - Atsakomybės sąlygų specifika
    - Neteisėtumo faktas – sutarties neįvykdymas, įskaitant netinkamą įvykdymą ir įvykdymo termino praleidimą (CK 6.63 str. 1 d. 1-2 p., 6.205 str.)
    - Nuostoliai (ar/ir netesybos)
    - Priežastinis ryšys tarp neteisėtumo fakto ir atsiradusių nuostolių
    - Sutartį pažeidusio asmens kaltė nėra atsakomybės sąlyga – taikoma objektyvioji civilinė atsakomybė

Objektyvus sutarties pažeidimas (3)

■ Subjektai

- Kreditorius (ieškovas) – bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, kuris turėjo reikalavimo teisę įvykdyti sutartinę prievolę
- Skolininkas (atsakovas) – privatusis juridinis asmuo ar fizinis asmuo, besiverčiantis ūkine-komercine veikla (verslininkas)
- Dispozityviškumo elementas – įstatymuose ar sutartyse gali būti atsisakoma taikyti “griežta” (be kaltės) atsakomybę

Nuostolių numatymo taisyklė (angl. *Contemplation-rule*) (1)

- Neįvykdžiusi prievolės įmonė (verslininkas) atsako tik už tuos nuostolius, kuriuos ji numatė ar galėjo protingai numatyti sutarties sudarymo metu kaip tikėtina prievolės neįvykdymo pasekmę
(CK 6.258 str. 4 d.)

Nuostolių numatymo taisyklė (2)

- Nuostolių numatymo taisyklės taikymą lemia objektyvaus sutarties pažeidimo taisyklės taikymas
- CK 6.256 str. 4 d. ir CK 6.258 str. 4 d. taikomos tik sistemiškai
- Įtvirtinimą lėmė tiek kai kurių kitų valstybių civiliniai įstatymai, tiek ir kai kurios tarptautinės sutartys bei tarptautiniai dokumentai

Nuostolių numatymo taisyklė (3)

■ Taikymo ypatumai

- Nuostolių numatymas yra fakto klausimas
- Momentas – sutarties sudarymo momentas
- Vertinama, naudojant objektyvų (protingo verslo subjekto), bet ne subjektyvų kriterijų
- Vertinama visuma aplinkybių, lemiančių nuostolių atsiradimą
- Vertinamas ne pažeidimo numatymas, o pažeidimo pasekmių numatymas
- Vertinamas ne konkretaus nuostolių dydžio, o daugiau nuostolių rūšies numatymas
- Įrodinėjimas – nuostolių numatymas preziumuojamas

Nuostolių numatymo taisyklė (4)

- Kai kurie kiti nuostolių numatymo taisyklės taikymo klausimai
  - Ar taikoma CK 6.258 str. 4 d. numatytas atsakomybės dydžio ribojimas, jeigu sutartis pažeista tyčia ar dėl didelio neatsargumo?
  - Ar CK 6.258 str. 4 d. taikoma tik tais atvejais, kai dėl konkretaus sutarties pažeidimo nėra skolininko kaltės (net ir lengviausia forma)?

Pažeidėjo gauta nauda – kaip kreditoriaus nuostoliai (1)

- Jeigu atsakingas asmuo iš savo neteisėtų veiksmų gavo naudos, tai gauta nauda kreditoriaus reikalavimu gali būti pripažinta nuostoliais

CK 6.249 str. 2 d.

Pažeidėjo gauta nauda – kaip kreditoriaus nuostoliai (2)

- Taikymo ypatumai
  - Faktiškai gauta nauda
  - Bruto (visa) ar neto (grynoji) nauda?
  - Tik su neteisėtais veiksmais susijusi nauda
  - Išieškotina visa dėl neteisėtų veiksmų gauta nauda
  - “Nauda” neturėtų būti vertinama kaip ekonominė nauda

Kompensacinės palūkanos (1)

- Kompensacinių palūkanų mokėjimas grindžiamas teisingumo principo įgyvendinimu - kreditoriaus turtinių interesų apsauga
- Palūkanos – minimalūs nuostoliai
- Santykis tarp palūkanų ir netesybų yra toks pat, koks yra tarp nuostolių ir netesybų
- Palūkanų dydis gali būti nustatomas šalių susitarimu arba įstatymu

Kompensacinės palūkanos (2)

- Už piniginės prievolės įvykdymo termino praleidimą (CK 6.210 str.)
- Už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo (CK 6.37 str. 2 d.)
- Sutartinės civilinės atsakomybės taikymo atveju - už nuostolius nuo prievolės neįvykdymo momento, jeigu sutartyje nenumatyta, kas kita (CK 6.258 str. 7 d.)

Santykis tarp civilinės sutartinės atsakomybės ir kitų gynimo būdų

- Esant sutarties pažeidimui pagrindiniai teisių gynimo būdai
  - Priešpriešinės sutartinės prievolės sustabdymas
  - Papildomo termino sutartinei prievolei įvykdyti nustatymas
  - Palūkanų mokėjimas, praleidus pinigines prievolės įvykdymo terminą
  - Reikalavimas vykdyti sutartinę prievolę natūra
  - Sutarties nutraukimas
  - Sutartinės civilinės atsakomybės taikymas

Santykis tarp civilinės sutartinės atsakomybės ir kitų gynimo būdų

- Bendra taisyklė – sutartinė civilinė atsakomybė nuostolių atlyginimo forma gali būti taikoma kartu su visais minėtais teisių gynimo būdais
  - CK 6.63 str. 2 d., 6.256 str. 2 d.
- Sutartinė civilinė atsakomybė netesybų sumokėjimo forma gali būti taikoma kartu su:
  - Sutarties nutraukimu (CK 6.221 str. 2 d.)
  - Reikalavimu įvykdyti sutartinę prievolę natūra, jeigu neįvykdymas pasireiškia termino praleidimu (CK 6.73 str. 1 d., 6.258 str. 2 d.)

Santykis tarp civilinės sutartinės atsakomybės ir kitų gynimo būdų

- Taikant sutartinę civilinę atsakomybę abiem jos formomis – nuostolių atlyginimu ir netesybų sumokėjimu, ir mokant kompensacines palūkanas, - santykis įskaitinis (CK 6.73 str. 1 d., 6.258 str. 2 d., 6.261 str.)
- Reikalavimas įvykdyti sutartinę prievolę natūra galimas
  - Esant piniginei prievolei visais atvejais (CK 6.213 str. 1 d.)
  - Esant nepiniginei prievolei – tik tais atvejais, jeigu negalima taikyti 6.213 str. 2 d. numatytų atvejų

Santykis tarp civilinės sutartinės atsakomybės ir kitų gynimo būdų

- Jeigu nustatomas papildomas terminas sutarčiai įvykdyti, tai jo laikotarpiu
  - Negalima taikyti kitų teisių gynimo būdų, išskyrus reikalavimą atlyginti nuostolius (CK 6.209 str. 2 d.)
  - Ką apima reikalavimas atlyginti nuostolius?
    - Tik nuostolius taip, kaip jie apibūdinti CK 6.249 str.
    - Nuostolius plačiaja prasme, t. y. įskaitant kompensacines palūkanas, netesybas

Santykis tarp civilinės sutartinės atsakomybės ir kitų gynimo būdų

- Kai pasibaigia papildomas terminas, o sutartis neįvykdoma, arba skolininkas praneša, kad jis sutarties neįvykdys ir per papildomą terminą
  - Kreditorius gali taikyti kitus konkrečiu atveju reikalingus teisių gynimo būdus
- Jeigu įstatymo nustatytoje ribose sustabdomas priešpriešinės sutartinės prievolės vykdymas, tai
  - Kartu gali būti taikomi ir kiti teisių gynimo būdai, suderinami su naudojamu prievolės sustabdymo būdu (pvz., reikalavimas atlyginti nuostolius, reikalavimas sumokėti netesybas)